

JOURNAL OF RESEARCH
IN EDUCATION AND SOCIETY
EĞİTİM VE TOPLUM
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
ISSN: 2458 - 9624 (Online)

Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi/JRES, 7(1), 107-123, 2020

MUTLU OKULUN BİLEŞENLERİ

THE COMPONENTS OF HAPPY SCHOOL

Mustafa FİDAN¹

¹ Özel Acar Okulları, Ankara, Türkiye. e-posta:gfıdanmustafa@gmail.com

Gönderim Tarihi: 18.12.2019

Düzeltilme Tarihi: 28.03.2020

Kabul Tarihi: 24.04.2020

Öz

Bu çalışmanın amacı, mutlu okulun bileşenlerini belirlemektir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim çalışması deseni kullanılmıştır. Okullarda gerçekleştirilen görüşmelere 247 öğrenci, 35 veli, 22 çalışan, 56 öğretmen ve yedi yönetici gönüllü olarak katılmıştır. Veriler içerik analizi ile çözümlenerek katılımcıların mutlu okula ilişkin görüşleri belirlenmiştir. Öğrencilere göre mutlu okul, oyun oynamak, iyi ilişkiler, eğlenceli dersler ve beceri atölyeleridir. Öğretmenlere göre mutlu okul, öğrenciler ve mesai arkadaşlarıdır. Velilere göre mutlu okul, öğrenme aktiviteleri, disiplin ve öğretmenlerdir. Okul çalışanları mutlu okulu temel ihtiyaçlar ve iyi ilişkilerde ifade etmişlerdir. Yöneticiler mutlu okulu başarı, fiziksel olanaklar, iletişim ve liderlik olarak belirtmişlerdir. Araştırmanın sonuçlarına göre mutlu okul, öğrencilerin, öğretmenlerin, ebeveynlerin, çalışanların ve yöneticilerin algılarında çeşitli bileşenlerin bütünüdür.

Anahtar Kelimeler: Mutluluk, Mutlu okul, Öğrenci, Veli, Öğretmen, Çalışan, Yönetici.

Abstract

The aim of this study is to determine the components of the happy school. In this study, phenomenological study design within qualitative research methods was used. The interviews were conducted in schools with 247 students, 35 parents, 22 employees, 56 teachers, and seven administrators, who participated voluntarily. The data were analyzed by content analysis method and the opinions of the participants about the happy school were identified. For students, the happy school means playing games, good relationships, fun lessons, and skill workshops. For teachers, the happy school means students and colleagues. For parents, the happy school means learning activities, discipline, and teachers. School employees expressed the happy school in terms of basic needs and good relations. Administrators indicated that the happy school has to do with success, physical facilities, communication, and leadership. According to the results of the research, the happy school is the whole of a variety of components in the perceptions of students, teachers, parents, employees, and administrators.

Keywords: Happiness, Happy school, Student, Parent, Teacher, Employee, Administrator.

Giriş

Eğitim ve mutluluk birbirleriyle çok yakından ilişkili olan iki temel kavramdır. Bu iki kavram bazen birbirinin nedeni olurken bazen de sonucu olabilmektedir. Bazı durumlarda ise her iki kavramın bir diğerinin amacı olduğu da ifade edilmiştir. Hatta bazı kültürel yapılarda mutluluk ve eğitim kavramlarının birbirinin yerine kullanıldığı bile olmuştur. Kimi bilim çevreleri eğitimi mutluluğun amacı olarak görürken kimi çevreler mutluluk için eğitimin temel amacı değerlendirmesinde bulunmaktadır.

Mutluluk, eğitimin çok temel bir amacı; eğitim adına yapılan her şeyi ölçüsüne vurabileceğimiz bir mihenk taşı olarak düşünülebilir (Noddings, 2006, 11). Bu bağlamda eğitimi ele alırken mutluluk bir ölçüt olarak görülmektedir. Eğitimin en temel birimleri olan okullar için mutluluk önemli bir ölçüt olarak karşımıza çıkmaktadır. Son yıllarda özel okulların hızla çoğaldığı konjonktürde mutluluk ve eğitim daha çok etkileşim hâlinindedir. Mutlu olmadığı bir okula hiç kimse gitmek istemeyeceği için özel okulların mutluluğa daha fazla önem vermesi kaçınılmazdır (Nartgün ve Kaya, 2016).

Okular her dönemde çeşitli ölçütlerle değerlendirmeye tabi tutulmuşlardır. Hatta bazı dönemlerde okulların varlığını sorgulama derecesine ulaşan bu değerlendirmeler eleştirel pedagoji yazınında kolaylıkla görülebilir (Özdemir, 2018, 124). Bir anlamda bu sorgulamalar okulların gelişimine önemli katkılar sağlamıştır. 1960'ların eleştirileri sonucu ortaya çıkan etkili okul çalışmaları bunun önemli bir örneğidir (Balcı, 2001). Etkililik kavramı bilindiği üzere Barnard (1938) tarafından ortaya atılan, okulun amaçlarını gerçekleştirme düzeyini ifade eden çok yönlü bir kavramdır. Etkili okul çalışmaları ile okulların varlığının önemi ve okul etkililiğini değerlendirmede temel kriterler incelenerek alanda hacimli bir birikim üretilmiştir (Balcı, 1988). Dolayısıyla etkili okul çalışmaları ile eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek bağlamında okulların işlevini sürdürmeleri ve bunun koşulları belirlenmiştir denilebilir.

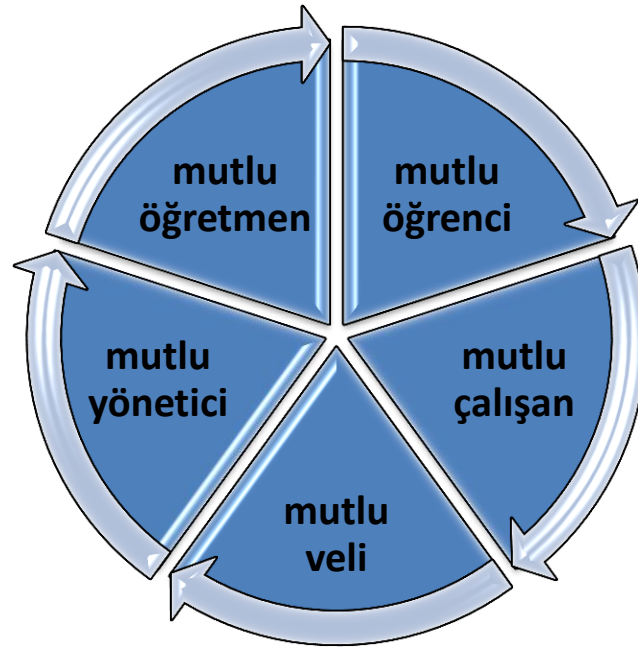
Coleman (1968), okulun öğrenci başarısı ve diğer iddia edilen işlevleri bağlamında etkili olmadığı belirtmiştir. Bu ve benzeri önermeler her dönem farklı isimlerle ortaya çıkabilirler. Bir başka ifade ile okulların işlevleri olumsuz değerlendirmelere her dönem maruz kalabilir (Balcı, 2001). Bunun yanında okulların performansı bazı dönemler kötü olabilir. İşte bu durumlar için Edmonds'ın (1979) etkili okul çalışmalarına benzer araştırmalara gereksinim her dönem olacaktır. Hatta okulların varlığı sorgulanır hâle gelmeden çok önce, proaktif bir

yaklaşım sergilenerek okulların değerlendirme kriterlerine pozitif katkı sağlayacak çalışmalar üretilebilir.

Etkili okulların varlığı ve sürdürülebilirliği bağlamında mutluluk, önemli bir ölçüt olarak tartışılmaya değer görülmüştür. Son yıllarda yapılan çalışmalarda mutlu birey ve mutlu organizasyonların daha üretken olduğu ortaya konulmuştur (Nokelainen, 2016). Argon (2015) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin duygu durumları incelenmiş ve mutluluğun okul başarısına olumlu etkileri öne çıkarılmıştır. Çengel, Totan ve Çöğmen (2017) tarafından yapılan okul bağlılığı çalışmasında önemli bir boyut olarak okul mutluluğu yer almıştır. Burada öğrencilerin okula bağlılığı incelenirken özellikle duyuşsal bağlılık başlığında mutluluk kavramı vurgulanmıştır. Burada mutluluğun üretkenliğin yanında bağlılıkla da ilişkili olduğu ifade edilebilir. Dolayısıyla mutluluğun okul bağlamında derinlemesine incelenerek çok yönlü bir mutlu okul çalışmasının gerekli olduğu söylenebilir.

Mutluluğun okullarda değerlendirilmesi, okulların birer mutluluk sarmalına dönüşmesi amacıyla bu çalışma ortaya çıkmıştır. Daha önce yapılan çalışmalarda mutlu okul çeşitli bileşenleri ile ele alınmıştır. Döş (2013) tarafından yapılan çalışmada mutlu okul, öğrenci temelinde tek bir bileşen üzerinden ele alınmıştır. Moçoşoğlu ve Kaya (2018) tarafından yapılan çalışmada ise mutlu okul, öğretmen bileşeni üzerinde incelenmiştir. Sezer ve Can (2018) tarafından yapılan çalışmada ise velilerin mutluluğu incelenmiştir. Dolayısıyla ulaşılan kaynaklarda mutlu okulu öğretmen, öğrenci, veli ve diğer bileşenleri ile bir bütün olarak ele alan bir çalışma görülmemiştir.

Fidan (2018) tarafından yapılan kuramsal bir çalışmada mutlu örgütler incelenirken; okul mutluluğunun tüm okul bileşenleri üzerinden ele alınması gerekliliği vurgulanmaktadır. Adı geçen çalışmada ortaya konulan öğrenci, veli, öğretmen, çalışan ve yöneticilerden oluşan tüm okul bileşenlerinin mutluluğu bu araştırma için temel alınmış ve nitel bir yöntemle mutlu okulun tüm bileşenleri birlikte incelenmiştir. Şekil 1 mutlu okulun bileşenlerini belirtmektedir.

Şekil 1. Mutlu okulun bileşenleri (Fidan, 2018).

Şekil 1’de görülebildiği gibi mutlu okul, mutlu öğrenci, mutlu çalışan, mutlu öğretmen, mutlu veli ve mutlu yöneticinin birlikte olduğu bir mutluluk sarmalıdır. Bu mutluluk sarmalının okulun amaçlarına ulaşması ile sonuçlanan mutlu bir okul hedefini gerçekleştirebileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla sadece bir bileşen üzerinden mutlu okul çalışmalarının mutlu okulu ifade etmede eksikliği vurgulanmaktadır.

Okulu oluşturan tüm bileşenlerin mutlu olduğu öğrenme topluluğu hedefi Özdemir (2013) tarafından ortaya atılmıştır. Bu bileşenlerin tek tek sıralanması ve incelenmesi ise bu çalışmayla gerçekleşmiştir. Tüm bileşenlerin mutluluğu ile okulun örgütsel amaçlarının gerçekleştirildiği bir bağlamda mutlu okulun tartışıldığı bu çalışma, kuşkusuz mutluluk kavramına geniş bir yer vermek durumundadır. Bu nedenle burada mutluluğa ilişkin çok yönlü araştırma yapılarak mutlu okul fikri temellendirilmiştir.

Mutluluk Nedir?

Mutluluk en genel ifadesiyle öznel bir kavram olarak görülmektedir. İnsanlığın ilk dönemlerinden başlayarak her birey veya toplum mutluluğu yaşamış ve kendine göre bir tanım ortaya koymuştur. Mutluluk çalışmalarının güçlüğü, ortak bir tanımlamada buluşmanın zorluğudur. Bütün bu zorluğa rağmen bilim insanları kavramın tarihsel başlangıcı olarak ortak bir adreste, Aristo’nun tanımlamasında buluşmaktadır (Benditt, 1974; Uyl ve Machan, 1983;

White, 2006; Noddings, 2006). Aristo şimdilerde mutluluk olarak bilinen kavrama “eudaimonia” ismini vermiş ve mutluluğu iki yönlü açıklamıştır. Mutluluğun birinci yönü duygusal olarak açıklanırken diğeri akılcı bir bakışla açıklanmaktadır (Noddings, 2006). Bir başka ifade ile burada mutluluğun birinci olarak kısa vadeli duygularla ikinci olarak da uzun vadeli ve akılla açıklandığı söylenebilir.

Eudaimonia'nın temel alındığı ve hatta hâlen sürmekte olduğu ifade edilen çalışmada ise (White, 2006) kavramın “insan iyiliği” (the human good) olarak ifade edildiği görülmektedir. Benzer şekilde Uyl ve Machan (1983) tarafından yapılan çalışma da aynı temele dayandırılan mutluluğu “iyi giden-mamur insan” (human flourishing) kavramı ile açıklamaktadır. Öte yandan mutluluğu insan merkezinden çıkarıp kültürel olarak açıklayan kaynaklar da görülmektedir (Haybron, 2003; Oishi ve arkadaşları, 2013). Yine çok fazla karşılaşılan tanımlamalardan birinde mutluluk, kısa ve kalıcı mutluluk olarak ikiye ayrılmaktadır (Jacobsen, 2007).

Mutluluğa ilişkin bir başka sınıflandırma ise hedonizm (hazcılık), yaşama ilişkin toplam tutumlar (life satisfaction) ve duygusal durum teorisi (affective state theories) üzerinden üç boyutlu bir mutluluk tanımlamasıdır (Haybron, 2003). Burada ifade edilen hedonizm, keyif, haz ve zevkin önemli bir rol oynadığı yaşam biçimi olarak tanımlanmaktadır (Veenhoven, 2003). Hazcılık olarak Türkçe ifade edilen kavram, son yıllarda mutluluğun açıklanmasında çok geniş kabul görmektedir. Duygusal durum teorisi de bir yönüyle hedonizm kapsamına alınabilir. Bu iki tanımlama Aristo ile düşünüldüğünde insanın çiçek açması, hayatından hoşnut olması, serpilmesi anlamındaki mutluluk tanımlaması ile aynı yönde ele alınabilir.

Yaşama ilişkin tutumlar (life satisfaction) olarak mutluluk tanımlamasında ise, belirli bir zaman dilimi içerisinde bireyin bütün olarak hayatına ilişkin olumlu tutuma sahip olup olmaması üzerinden mutluluğu açıklama çabası görülür (Haybron, 2003). Bir anlamda bu bakış açısı da Aristo'nun akılcı yönüne karşılık gelmektedir.

Mutluluk kavramı, görünüşteki bir karmaşıklığın ötesinde duygu ve akıl arasında bir yerde konumlanmaktadır. Bu konumlanmanın tam olarak hangisinin hangi durumda mutluluk olarak kabul edileceğinin net bir ölçütü de bulunmamaktadır. Duruma ve zamana göre en uygun mutluluk tanımlamasının tercih edildiği görülmektedir. Bu çalışmada ise mutluluk, duygusal durumlar ile akılcı sonuçların kesişiminde konumlandırılmıştır. Bu bağlamda mutluluk, bireyin kendi bireysel istek, amaç ve gereksinimleri ile çevredekilerin dengede olduğu kalıcı bir durum (Jacobsen, 2007) olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada katılımcıların okul yaşamını mutluluk ölçütünde değerlendirmeleri amaçlanmıştır. Öğrenci, veli, öğretmen, çalışan ve yöneticilere yaşamlarının büyük bir kısmını geçirdikleri okulda nelerden mutlu oldukları sorulmuştur. Çalışmada okullara ve bileşenlerine ilişkin nelerin mutlu edeceğine değil de mutlu ettiğine odaklanılmıştır.

Bu kapsamda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Öğrenciler okulda nelerden mutlu olmaktadır?
- Veliler okulda nelerden mutlu olmaktadır?
- Öğretmenler okulda nelerden mutlu olmaktadır?
- Çalışanlar okulda nelerden mutlu olmaktadır?
- Yöneticiler okulda nelerden mutlu olmaktadır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomoloji) desenindedir. Olgubilim çalışması, bir olgu hakkında yaşanmış deneyimleri ortaya çıkarmak amacıyla yürütülür (Creswell ve Poth, 2016). Öğrenci, öğretmen, veli, çalışan ve yöneticilerin mutlu okula yönelik deneyimleri açığa çıkarılmak istenen bu çalışma olgubilim için uygundur ve dolayısıyla olgubilim deseni tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada veri toplamak amacıyla görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme tekniği, araştırmacıların doğrudan gözlemlene fırsatı bulamadığı olay ve olguları ortaya çıkarmaya ayrıca bireylerin kendilerine ve çevreye ilişkin algılarını belirleme amacına dönük bir veri toplama tekniğidir (Creswell ve Poth, 2016). Araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu, “Sizi bu okulda neler mutlu etmektedir?” şeklinde bir sorudan oluşmaktadır.

Araştırma sorusu açık uçlu olarak gönüllü katılımcılara yöneltilmiş, yazılı olarak açık uçlu cevaplanması istenmiş ve verilen cevaplar kayıt altına alınmıştır. Uygulama öncesi katılımcılara araştırma amacından yazılı ve sözlü olarak kısaca bahsedilmiştir. Katılım durumu tamamen gönüllülük kriterine göre gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen veriler araştırmacı tarafından içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi ile birbirine benzeyen veriler belirli temalar çerçevesinde bir araya getirilerek frekans ve yüzde olarak sunulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Çalışma Grubu

Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, belirli özellikleri taşıyan katılımcıları dahil edebilmek için saha araştırması yapılarak; araştırma problemleri ile ilgili en iyi yanıtla ulaşabilmeyi sağlamaktadır (Creswell ve Poth, 2016). Bu çalışma Ankara ili Yenimahalle ilçesinde 2018-2019 öğretim yılı bahar döneminde üç ortaokulda (iki özel bir resmî) yürütülmüştür. Okullarda gerçekleştirilen görüşmelere 247 öğrenci, 35 veli, 22 çalışan, 56 öğretmen ve yedi yönetici katılmıştır. Olgu bilim deseninde veriler, olguyu yaşayan ve yaşadıklarını dışa vurabilecek, yansıtabilecek (Yıldırım ve Şimşek, 2011) katılımcılar ile yürütülmektedir. Bu nedenle çalışma grubu olarak mutlu okulu yaşayan ve okuldaki mutlu yaşantılarını yansıtabilecek maksimum katılımcıya ulaşmak hedeflenmiştir. Katılımcıların demografik değişkenleri belirlenerek ayrıntılı bir şekilde Tablo 1 ile verilmiştir:

Tablo 1

Katılımcılara İlişkin Demografik Değişkenler

Katılımcı	Cinsiyet		Okul türü		Toplam
	K	E	Resmî	Özel	
Veli	22	13	8	27	35
Öğrenci	142	105	122	125	247
Öğretmen	35	21	17	39	56
Çalışan	14	8	12	10	22
Yönetici	1	6	3	4	7
Toplam	214	153	162	205	367

Tablo 1, araştırma katılımcılarının demografik özelliklerini içermektedir. Veli, öğrenci, öğretmen, çalışan ve yöneticilerden elde edilen veriler cinsiyet ve okul türü değişkenlerine göre gruplandırılmıştır. Velilerden oluşan 35 katılımcı, 22 kadın ve 13 erkek olarak gruplanırken bunlardan 8 veli devlet okulunda, 27 veli de özel okuldadır. Öğrencilerden oluşan 247 katılımcı 142 kadın ve 105 erkek olarak gruplanırken bunlardan 122 öğrenci devlet okulunda, 125 öğrenci de özel okuldadır. Öğretmenlerden oluşan 56 katılımcı 35 kadın ve 21 erkek olarak gruplanırken bunlardan 17 öğretmen devlet okulunda, 39 öğretmen de özel okuldadır. Çalışanlardan oluşan 22 katılımcı 14 kadın ve 8 erkek olarak gruplanırken bunlardan 12 çalışan devlet okulunda, 10 çalışan da özel okuldadır. Yöneticilerden oluşan 7 katılımcı 1 kadın ve 6 erkek olarak gruplanırken bunlardan 3 yönetici devlet okulunda, 4 yönetici de özel okuldadır. Toplamda 367 katılımcı ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Bu çalışmada öğrenci, veli, öğretmen, çalışan ve yöneticilere yaşamlarının büyük bir kısmını geçirdikleri okulda nelerden mutlu oldukları sorulmuş olup tüm katılımcılardan elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenerek aşağıda sıralanmıştır.

Mutlu Öğrenci

İlk olarak “Öğrenciler okulda nelerden mutlu olmaktadır?” alt problemine ilişkin cevaplar verilmiştir. Burada ortaokul öğrencilerine “Sizi bu okulda neler mutlu etmektedir?” sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 2 ile verilmiştir:

Tablo 2

Öğrencilerin Mutlu Okula İlişkin Görüşleri

Tema	Görüşler	F Özel	F Resmi
İyi ilişkiler	Arkadaşlarım	106	Toplam 96
	Öğretmenlerim	92	116 90
	Okul yönetimi	8	16 109
Ders içi süreçler	Beden dersi	86	103 78
	Bilişim-Robotik	77	88
	Müzik dersi	42	53
	Resim dersi	36	41
	Eğlenceli dersler	95	45
	Öğrenmek	27	22
	Okuma saatleri	15	7
	Kurslar	38	10
Ders dışı süreçler	Oyun oynamak	115	120 82
	Bahçede top oynamak	56	87
	Arkadaşlarıyla eğlenmek	89	97
	Öğretmenlerimle sohbet	63	96
	Teneffüsler	108	92
Fiziksel olanaklar	Kaloriferin yanması	26	85 1
	Spor salonu	79	26
	Bilgisayar sınıfı	52	85
	Bahçe	89	62
	Parkta eğlenmek	45	27
Beceri atölyeleri	Robotik atölyesi	77	101 26
	Akıl oyunları	54	-
	Resim atölyesi	42	25
	Müzik atölyesi	37	36
	Spor salonu	86	81
Sosyal aktiviteler	Geziler	56	61 29
	Yarışmalar	35	41
	Tiyatro	12	4
	Milli bayram provaları	24	12
Temel ihtiyaçlar	Kantin	89	92 74
	Yemek saatleri	71	-
Diğer	Dersin kaynaması	26	52 21
	Hiçbir şey yok	9	3
	Çıkış zili	37	7
	Eve gitmemiz	11	6

Tablo 2’den izlenebildiği gibi, özel okullarda yapılan görüşmelerde katılımcıların yanıtları sekiz tema altında toparlanmıştır. Bu temalardan en yüksek frekansa sahip olanı ders dışı

süreçlerdir (120 katılımcı). Bu temayı iyi ilişkiler ve sonrasında ise ders içi süreçler temaları izlemektedir. Ders dışı süreçler temasında en çok ifade edilen görüş oyun oynamak (115 katılımcı) olarak ortaya çıkmıştır. Buna göre öğrencilerin neredeyse tamamı okulda oyunla mutlu olmaktadır. Bu sonuç resmî ortaokul öğrenci görüşlerinde benzer şekildedir. Resmî ortaokullarda ikinci sırada en çok ifade edilen görüş ise iyi ilişkiler temasıdır. Diğer temalarda aşağı yukarı benzer ortalamalar görülmektedir.

Diğer teması altında “hiçbir şey yok” yanıtı görülmektedir. Burada 9 özel okul öğrencisi ve 3 resmî okul öğrencisi okulunda mutlu değildir. Bu 12 öğrenciyi okullarında hiçbir şey mutlu etmemektedir. Bu ifadeler yorumu çok zorlanılan ama burada yer verilmesi önemli görülen ifadelerdir.

Mutlu Öğretmen

İkinci olarak “Öğretmenler okulda nelerden mutlu olmaktadır?” alt problemine ilişkin cevaplar verilmiştir. Burada ortaokul öğretmenlerine “Sizi bu okulda neler mutlu etmektedir?” sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 3 ile verilmiştir:

Tablo 3

Öğretmenlerin Mutlu Okula İlişkin Görüşleri

Tema	Görüşler	F özel	F Resmi
İyi ilişkiler	Öğrencilerim	36	Toplam
	Mesai arkadaşlarım	24	38
	Bazı öğrenciler	17	-
	Bazı veliler	12	-
	Velilerim	19	7
	Okul yönetimi	2	6
Temel ihtiyaçlar	Maaşım	13	35
	Maaşım tam yatması	4	-
	Yemek	21	-
	Kantin	25	4
	Servisin varlığı	33	-
	Çay	7	12
Ders içi süreçler	Mesleğimi yapıyor olmak	25	29
	Ders esnasında hayatın yorgunluğundan uzaklaşmak	27	5
Ders dışı süreçler	Butik okul olması	11	29
	Öğrenci sayılarının azlığı	27	-
	Bahçede nefes almak	9	6
	Mesai saatleri	7	1
Fiziksel olanaklar	Sigara içme yeri	3	11
	Bahçe	9	5
	Evcil hayvanlar	7	-

Tablo 3'ten okunabildiği üzere, öğretmenler en çok iyi ilişkilerle mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. İyi ilişkiler içerisinde en çok frekans “öğrencilerim” ve “meslektaşlarım” ile iyi ilişkilerde toplanmıştır. Ayrıca okul yönetimi ile mutluluk arasında özel okullarda çok az frekans görülmesi anlamlıdır. Bunun yanında velilerim ve bazı veliler, öğrencilerim ve bazı öğrenciler ayrımı dikkate değer bulunmuştur. Bu ifadeler bazı veli ve öğrencilerin özel okul öğretmenlerini daha çok mutlu ettiği şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmen katılımcılar arasında en dikkat çeken tema ise temel ihtiyaçlar olarak değerlendirilebilir. Özel okul öğretmenleri maaş ile mutluluk arasında bir ilişki ifade ederken, resmî ortaokullarda maaş ile mutluluk arasında ilişki yok denilebilir.

Mutlu Veli

Bu başlık altında “Veliler okulda nelerden mutlu olmaktadır?” alt problemine ilişkin cevaplar verilmiştir. Burada ortaokul öğrenci velilerine “Sizi bu okulda neler mutlu etmektedir?” sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 4 ile verilmiştir:

Tablo 4

Öğrenci Velilerinin Mutlu Okula İlişkin Görüşleri

Tema	Görüşler	F Özel	F Resmi
Eğitim politikası	Ticari mantığın olmaması	4	-
	Çocuğumun mutluluğu	21	21
	Disiplin	19	6
	Eğitime önem verilmesi	7	1
Okul yönetimi	Eğitim odaklı	19	21
	Disiplinli	21	4
	Ulaşılabilir	11	1
Öğretmen	Öğretmenlerimiz	21	26
	Rol model	3	-
	İletişim	16	2
Öğrenme aktiviteleri	Derslerde başarı	24	25
	İkinci bir dil	7	-
	Ödevler	12	2
Sosyal aktiviteler	Az ücretle sık sık etkinlik	3	3
	Destekleyici aktiviteler	1	2
Fiziksel olanaklar	Butik okul olması	5	13
	Bahçe	1	1
	Okulun konumu	11	4
	Evcil hayvanların okulda olması	3	-
İletişim ve işbirliği	Ulaşabiliyoruz	14	24
	Sorunlar çözülebiliyor	21	1
	Okuldakiler iletişime açık	22	3
	Birlikte çalışabiliyoruz	9	1
Temel ihtiyaçlar	Kantin	-	22
	Yemekhane	5	-
	Çocuğum güvende	21	1
	Pozitif iletişim	20	-

Tablo 4'ten de anlaşıldığı gibi, özel ortaokul velilerini en çok mutlu eden temalar, çocuğun mutlu olması, öğretmen ve öğrenme aktiviteleridir. Ayrıca iletişim ve işbirliği, fiziksel olanaklar ve temel ihtiyaçlar temalarında da mutluluk ifadeleri görülmektedir.

Özel ortaokul velilerine benzer olarak resmî ortaokul velileri de öğretmen ve öğrenme aktiviteleri temalarında mutluluk ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar göstermiştir ki özel okul veya devlet okulu olması fark etmeksizin velileri en çok mutlu eden öğretmen ve öğrenme temalarıdır.

Mutlu Çalışan

Bu başlıkta “Çalışanlar okulda nelerden mutlu olmaktadır?” alt problemine ilişkin cevaplar verilmiştir. Burada ortaokul çalışanlarına “Sizi bu okulda neler mutlu etmektedir?” sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 5 ile verilmiştir:

Tablo 5

Çalışanların Mutlu Okula İlişkin Görüşleri

Tema	Görüşler	F Özel		F Resmî	
Temel ihtiyaçlar	Maaşım	7	Toplam	3	Toplam
	Bir işimin olması	4	10	6	9
	Yemek	3		-	
	Mola saatleri	-		4	
İyi ilişkiler	Çocuklar	3	8	7	11
	Öğretmenler	5		10	
	Yöneticiler	2		3	
Diğer	Çocuğumla aynı okulda olmak	1	1	2	3
	Engelimi unutturması			1	

Tablo 5, öğretmen ve yöneticiler hariç okulun diğer çalışanlarının mutlu okula ilişkin görüşlerinden oluşmaktadır. Buna göre özel ortaokulda maaş, resmî ortaokulda iyi ilişkiler en çok ifade edilmiştir. Çalışanları okullarda en çok mutlu eden özel durumlar ise diğer başlığı altında listelenmiştir. Engelli bir çalışanın bulunduğu resmî ortaokulda özel bir mutluluk örneği görülmektedir. Dışarda engeli nedeniyle kendini mutsuz hisseden çalışan, engelini unutturduğu için okulunda mutludur. Öte yandan çocuğuyla aynı okulda çalışan bir katılımcı, bundan mutlu olduğunu ifade etmektedir. Görüldüğü üzere herkesin mutluluğu kendine özgüdür. Mutlu okulun tüm bu özel mutlulukların bütününden ortaya çıkacağı düşünülmektedir.

Mutlu Yönetici

Son olarak “Yöneticiler okulda nelerden mutlu olmaktadır?” alt problemine ilişkin cevaplar verilmiştir. Burada ortaokul yöneticilerine “Sizi bu okulda neler mutlu etmektedir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu yöneticiler arasında müdür ve müdür yardımcıları yer almaktadır. Elde edilen sonuçlar Tablo 6 ile verilmiştir:

Tablo 6

Yöneticilerin Mutlu Okula İlişkin Görüşleri

Tema	Görüşler	F Özel		F Resmi	
Başarı	Öğrenci başarısı	3	Toplam	3	Toplam
	Yarışmalar	1	4	1	3
	Ulusal sınavlar	1		1	
	Okullar arası rekabet	4		-	
İletişim	Öğretmenlerle ve	2	3	2	3
	öğretmenler arası	3		3	
	Çocuklarla	1		1	
	Velilerle	1		1	
Fiziksel olanaklar	Çevreyle				
	Yeni donanım	3	4	2	3
	kazandırmak				
	Öğrencilerin okula sahip	3		3	
	çıkması				
Liderlik	Okul başarısını artırma	3	3	3	3
	Bireysel ilgi	2			
İşleyiş	Günün sorunsuz	1	3	2	2
	tamamlanması				
	Rutinlerin eksiksiz	2		1	
	halledilmesi				

Tablo 6’den da görülebildiği gibi, ortaokul yöneticilerini okulda mutlu eden nedenler daha çok başarı ve fiziksel olanak temalarında toplanmıştır. Özel okul yöneticilerinin başarı temasında en çok dile getirdikleri rekabet kavramı devlet okullarında ifade edilmemiştir. Ayrıca okul yöneticileri günün sorunsuz bir şekilde tamamlanmasından mutlu olmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Nitel araştırma deseninde gerçekleştirilen bu çalışma, duygusal durumlar ile akılcı sonuçların kesişiminde mutlu okul olgusunu sorgulamaktadır. Bu amaçla katılımcılara, mutlu okula ilişkin algıları sorularak onların yanıtları analiz edilmiştir.

Çalışma sonuçlarına göre öğrenciler en çok oyun oynama ve arkadaşları-öğretmenleri ile ilişkilerinde mutludurlar. Bunun yanında eğlenceli dersler ve beceri atölyelerinden de mutlu oldukları görülmektedir. Bu görüşlere göre öğrenciler mutluluğu duygusal bağlamda ele almış görünmektedir. Döş (2013) tarafından yapılan çalışma sonuçları da bu sonuçlarla benzerlik

göstermektedir. O çalışmada da öğrenciler; arkadaş ilişkileri, eğlenceli ders ve aktivitelerle mutlu okulu özdeşleştirmişlerdir. Ünüvar, Çalışandemir, Tagay ve Amini (2015) tarafından yapılan okul mutluluğu çalışması da bu çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Öğrenciler adı geçen çalışmada okulda en çok oyun ve eğlenceden mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla öğrenciler için mutlu okulun oyun oynama ve eğlence temalarında konumlandığı söylenebilir. Nitekim Elkind (2011) oyunu çocuğun dünyasını kapsayan eğlenceli etkinlikler olarak tanımlamaktadır. Millî Eğitim Bakanlığının 10/7/2019 tarihli yönetmelik değişikliği ile tenefüsleri 15 dakikaya çıkarmış olması bu kapsamda ele alınabilir. Tenefüs saatlerinin uzatılması ile oyun ve eğlence süreleri uzayan öğrencilerin okulda daha mutlu olacakları söylenebilir.

Öğretmenler ise öğrencileri, mesai arkadaşları ve mesleğini yapıyor olmanın kendilerini mutlu ettiği görüşünde birleşmektedirler. Moçoşoğlu ve Kaya (2018) tarafından yapılan çalışmada öğretmenler, benzer sonuçlar ifade etmiştir. İlgili çalışmada öğretmenlerin ortalamanın üzerinde bir mutluluk düzeyinde olduğu söylenebilir. Burada özel okul öğretmenlerinin sınıf mevcudunun az olması ve maaş kaynaklı mutluluk ifadeleri devlet okulu öğretmenlerinde görülmemiştir. Bir öğretmenin sınıf mevcudu ile mutlu olması anlaşılabilir bir durum olsa da maaşını alabildiği için mutlu olması düşündürücüdür. Öğretmenlerin özel okullarda maaş sorunlarına çözüm üretilmesi bağlamında bu sonuç değerlendirilebilir. Nitekim yapılan çalışmalarda özel okul öğretmenlerinin maaş farklılığı dile getirilmektedir (Sönmez, 1989; Sağlam ve Sağlam, 2005). Karaköse ve Kocabaş (2006) tarafından yapılan çalışma sonuçları özel okul öğretmenlerinin kendilerini daha çok baskı altında hissettikleri şeklindedir. Bu baskı nedenlerinden bir tanesi de doğal olarak maaş baskısıdır. Dolayısıyla özel okul öğretmenlerinin maaş baskısından kurtarılması önerilebilir.

Velilere göre mutluluk, çocuklarının mutluluğu ve disiplin üzerinde şekillenmektedir. Nitekim Nartgün ve Kaya (2016) tarafından yapılan çalışmada velilerin okuldan beklentileri sıralandığında en önemli beklentinin çocukların mutluluğu olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla bu çalışma sonuçları mevcut çalışma ile örtüşmektedir. Ayrıca öğrenme aktiviteleri ve öğretmen temaları velileri mutlu etmektedir. Bu görüşler velilerin duygusal durumlar yerine akılcı sonuçlar bağlamında mutluluk algılarına sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir. Şener ve Can (2018) tarafından yapılan çalışma sonuçları bu çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir. İlgili çalışmada veliler, disiplin, öğrenme ve öğretmenleri mutlu okulun bileşeni olarak ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar ışığında çocukları mutlu ederek ve disiplinli bir öğretim sağlayarak velilerin mutlu edilebileceği söylenebilir.

Okul çalışanları, temel ihtiyaçlar ile iyi ilişkiler temalarında mutludurlar. Öğretmen olmayıp da okulda çalışan bireyler için okul iyi ilişkilerin ve maaş gibi temel ihtiyaçların karşılanması bağlamında mutlu olunan bir toplumdur. Bu sonuca göre çalışanlar duygusal durumlar ile akılcı sonuçların kesişiminde mutlu okulu ele almaktadırlar. Güllü (2018) tarafından yapılan nicel çalışma sonucunda çalışanların mutluluk düzeyleri orta düzeydedir. Çelik, Turunç ve Bilgin (2015) tarafından yapılan çalışma sonuçlarına göre çalışanların mutluluğu psikolojik sermayelerini ve adalet algılarını olumlu etkilemektedir.

Son olarak yöneticiler; başarı, fiziksel olanaklar, iletişim ve liderlik temalarında mutludur. Demirtaş ve Özer (2014) tarafından yapılan çalışmada okul müdürleri, okul müdürlüğünü liderlik, başarı ve deneyim temalarında algılamaktadırlar. İlgili çalışma bulguları bu çalışma sonuçlarını desteklemektedir. Yönetici görüşleri okulun başarısının mutluluk için önemli olduğunu ve bunu artırma amaçlı çalışmaların yöneticileri mutlu ettiğini göstermektedir. Ayrıca okulun fiziki olanaklarının öğrenci ve öğretmenlerce sahiplenilmesi ve korunması da yöneticileri mutlu etmektedir. Nitekim Yıldırım (2011) tarafından yapılan çalışmada yöneticilerde motivasyon bozan en temel sebebin maddi imkansızlıklar olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle okulun fiziki olanaklarını korumanın yöneticileri mutlu etmesi sonucu alan yazınla örtüşmektedir. Gürbüz, Erdem ve Yıldırım (2013) başarılı okul müdürü olgusunu inceledikleri çalışmalarında, liderlik, iletişim, okul kültürü ve fiziksel olanaklar temaları ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar bu çalışma sonuçları ile tamamen örtüşmektedir. Bu görüşlere göre yöneticilerin mutluluk algıları ile müdürlük algıları uyum içindedir.

Kaynaklar

- Argon, T. (2015). Öğretmenlerin sahip oldukları duygu durumlarını okul yöneticilerinin dikkate alıp almamalarına ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 377-404.
- Balcı, A. (1988). Etkili okul. *Eğitim ve Bilim*, 12(70), 21-31. 22 Mart 2019 tarihinde egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5979 adresinden erişildi.
- Balcı, A. (2001). *Etkili okul ve okul geliştirme. Kuram uygulama ve araştırma (2. Baskı)*. Ankara: Pegem
- Barnard, Ç. I. (1938). *The function of executive*. Massachusetts: Harvard University.

- Bell, L. A. (1980). The school as an organisation: A re-appraisal. *British Journal of Sociology of Education* 1(2), 183-192.
- Benditt, T. (1974). Happiness. *Philosophical Studies: An International Journal for Philosophy in the Analytic Tradition* 25(1), 1-20.
- Coleman, J. S. (1968). Equality of educational opportunity. *Integrated Education*, 6(5), 19-28.
- Creswell, J. W., Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Sage.
- Çelik, M, Turunç, Ö, Bilgin, N . (2015). Çalışanların örgütsel adalet algılarının psikolojik sermaye üzerine etkisi: çalışanların iyilik halinin düzenleyici rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 16 (4) , 559-585.
- Çengel, M., Totan, T., Çöğmen, S. (2017). Okula Bağlılık Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (4), 1820-1837.
- Demirtaş, H , Özer, N . (2014). Okul müdürlerinin bakış açısıyla okul müdürlüğü. *Kastamonu Eğitim Dergisi* , 22 (1) , 1-24 .
- Edmonds, R. (1979). Effective schools for the urban poor. *Educational Leadership*, 37(1), 15-24.
- Fidan, M. (2018). Örgüt yazınının kuramsal incelemesi ve metaforik bir tasarım olarak mutlu örgüt. *International Journal of Management and Administration*, 2 (3), 17-33.
- Güllü, S. (2018). Spor işletmelerinde çalışan mutluluğu. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(3), 547-559.
- Gürbüz, R , Erdem, E , Yıldırım, K . (2013). Başarılı okul müdürlerinin özellikleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(20), 167-179.
- Griffin, J. (2007). What do happiness studies study?. *Journal of Happiness Studies*, 8(1), 139-148.
- Haybron, D. M. (2003). What do we want from a theory of happiness? *Metaphilosophy*, 34(3), 305-329.
- Jacobsen, B. (2007). What is happiness? The concept of happiness in existential psychology and therapy. *Existential Analysis*, 18(1), 39-53.
- Karaköse, T , Kocabaş, İ . (2013). Özel ve devlet okullarında öğretmenlerin beklentilerinin iş doyumunu ve motivasyon üzerine etkileri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 2 (1), 3-14.

- Moçoşoğlu, B., Kaya, A. (2018). Okul yöneticileri ve öğretmenlerin örgütsel sessizlik ile örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki: Şanlıurfa ili örneği. *Harran Education Journal*, 3(1), 52-70.
- Nartgün, Ş., Kaya, A. (2016). Özel okul velilerinin beklentileri doğrultusunda okul imajı oluşturma. *Journal of Research in Education and Teaching*, 5(2), 153-168.
- Noddings, N. (2006). *Eğitim ve mutluluk*. (Z. Bilgin, Çev.) . İstanbul: Kitap
- Nokelainen, M. (2016). *The elements of happy organizational culture*. Master's Thesis, University of Applied Sciences Business Administrations, Haaga-Helia.
- Oishi, S., Graham, J., Kesebir, S., Galinha, I. C. (2013). Concepts of Happiness Across Time and Cultures. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 39(5), 559–577.
- Özdemir, M. (2018). *Eğitim yönetimi-alanının temelleri ve çağdaş yönelimler*. Ankara: Anı.
- Özdemir, S. (2013). *Uyuyan devi uyandırmak: Öğretmen liderler yetiştirmek*. Ankara: Nobel.
- Sağlam, M., Çiçek Sağlam, A . (2005). Öğretmenlik mesleğinin maddi yönüne ilişkin genel bir değerlendirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 317-328.
- Sezer, Ş., Can, E. (2018). School happiness: Parents' opinion on required qualifications for school happiness. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(1), 191-220.
- Sönmez, V. (1989). Türkiye'de öğretmenin ekonomik durumu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(4), 77-84.
- Uyl, D. D., Machan, T. R. (1983). Recent work on the concept of happiness. *American Philosophical Quarterly*, 20(2), 115-134.
- Ünüvar, P., Calısandemir, F., Tagay, O., Amini, F. (2015). Preschool children's perception of happiness (Turkey and Afghanistan sample). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(34), 1-22.
- Veenhoven, R. (2005). Is life getting better? How long and happily do people live in modern society?. *European psychologist*, 10(4), 330-343.
- White, N. P. (2006). *A brief history of happiness*. John Wiley & Sons.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (8.baskı)*. Seçkin.

Yıldırım, N. (2011). Okul müdürlerinin motivasyonları üzerine nitel bir inceleme. *AİBÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 71-85.